

Rapport audit

School-Ondersteuningsprofiel IVO

Naam onderwijsvoorziening s(b)o: SBO Mozaik

Datum bezoek: 19 november 2015

In opdracht van: Plein013

Rapporteur: drs. Jeroen Schuiter

Sardes, Utrecht

December 2015

Inleiding

Uw school¹ biedt onderwijsondersteuning aan leerlingen die speciale onderwijsbehoeften hebben. Wanneer een reguliere school voor basisonderwijs tegen haar grenzen aanloopt, is er de mogelijkheid om de leerling en zijn of haar ouders² te verwijzen naar bijvoorbeeld een school voor speciaal (basis)onderwijs.

Zowel voor de s(b)o-school zelf, als voor ouders en voor de bovenschoolse organisatie die het bovenschoolse netwerk van ondersteuningsvoorzieningen inricht (schoolbestuur, samenwerkingsverband po Plein013, regionaal netwerk Passend Onderwijs), is het van belang te weten waar de school staat voor wat betreft de onderwijsondersteuning en wat mogelijkheden zijn om de onderwijsondersteuning verder aan te passen aan de mogelijk veranderende behoefte van het netwerk van scholen waar het s(b)o toe behoort.

Uw school maakt onderdeel uit van samenwerkingsverband Plein013. Van alle scholen van dit samenwerkingsverband is in najaar 2013 het ondersteuningsprofiel in kaart gebracht. We brengen de profielen nu, in 2015/2016, opnieuw in kaart, op een vergelijkbare manier als in 2013. De inhoud van de rapportage is iets uitgebreid, en wat anders geordend dan de rapportage in 2013. Wij hopen hiermee de informatie nog beter leesbaar aan te bieden, zonder de vergelijkbaarheid met 2013 te verliezen.

Om het schoolprofiel in kaart te brengen verzamelden wij informatie op vijf domeinen:

1. de *diversiteit* van de leerlingenpopulatie van de school
2. de *ruimte voor verschillen* tussen leerlingen, die de manier van onderwijs geven op de school biedt
3. de beschikbaarheid van *extra voorzieningen* bij de school op de volgende vijf 'velden':
 - a. extra handen / omvang van de klassen
 - b. speciale onderwijsmaterialen
 - c. mogelijkheden van de ruimtelijke omgeving
 - d. expertise (teamexpertise en individuele expertise van leerkrachten/medewerkers)
 - e. samenwerking met (zorg)instanties buiten het onderwijs
4. de *borging* van de extra ondersteuning voor leerlingen in de organisatie van het onderwijs
5. de intensiteit en omvang van de *samenwerking* met anderen binnen het samenwerkingsverband Plein013, en in het bredere onderwijsveld

In termen van vraag en aanbod zou het eerste domein, de leerlingenpopulatie, gekarakteriseerd kunnen worden als de vraag. Aan die vraag komt de school tegemoet met haar aanbod, gekarakteriseerd op de domeinen 2 t/m 5.

Wanneer we het eerste domein voor uw school in kaart brengen, hanteren we een indeling die past bij het onderscheid tussen scholen voor wat betreft hun doelgroep: s(b)o-scholen variëren van *doelgroepschool* voor een smalle doelgroep, tot *integratieve school* voor brede ondersteuning van (leerlingen in) reguliere scholen.

¹ Waar in dit rapport korthedshalve staat 'school', wordt steeds bedoeld 'school of arrangement', waarbij een arrangement kan zijn een s(b)o, een talentklas of een andere vorm van door het swv georganiseerde ondersteuning.

² Waar in dit rapport korthedshalve staat 'ouders' wordt steeds bedoeld 'ouders of verzorgers'.

De doelgroepenschool is *aanbodgericht*. De voorziening richt zich op een specifieke doelgroep zoals leerlingen met een lichamelijk beperking, een verstandelijke beperking, langdurig zieken etc.. Kenmerkende uitgangspunten en opvattingen bij een doelgroepenbenadering:

- de doelgroep heeft betrekkelijk uniforme onderwijsbehoeften;
- leren in homogene groepen van leerlingen met de betreffende onderwijsbehoeften heeft de voorkeur;
- de expertise die de doelgroep nodig heeft, vraagt een omgeving van een specialistische voorziening.

De integratieve school is *vraaggestuurd*. De voorzieningen worden in aanvulling op de mogelijkheden van de reguliere scholen ingezet. Er zijn meerdere specialismen binnen deze school beschikbaar en de school is in staat om haar voorzieningen als het ware om de reguliere scholen heen te brengen.

Kenmerkende uitgangspunten bij een integratieve benadering:

- de onderwijsbehoeften van leerlingen worden niet geordend naar medische en/of psychologische kenmerken, maar naar onderwijsbehoeften, ingedeeld op vijf velden;
- leren in heterogene groepen van leerlingen met verschillende onderwijsbehoeften heeft de voorkeur;
- de inzet van de expertise die sommige leerlingen nodig hebben heeft een meerwaarde ook voor leerlingen die een dergelijke behoefte niet zo specifiek hebben.

Binnen het aanbod van de school heeft het tweede domein een andere status dan de domeinen 3, 4 en 5. De ruimte die de manier van onderwijsgeven biedt voor de verschillende onderwijsbehoeften (domein 2) vormt de basis van de mogelijkheden die de school kan bieden. Bijvoorbeeld inzet van extra voorzieningen (domein 3) voor leerlingen buiten de primaire doelgroep van de school heeft minder zin wanneer de school in haar manier van lesgeven heel beperkt om kan gaan met verschillen. Omdat het tweede domein een belangrijk aspect van het profiel is nemen we een korte toelichting op (zie kader).

Toelichting op de ruimte voor verschillen in de manier van onderwijs bieden

De ruimte die onderwijs biedt aan verschillen tussen leerlingen wordt in belangrijke mate bepaald door het onderwijsconcept van de school. Meer specifiek: door de mate waarin de lesstof dan wel de individuele onderwijsbehoefte van de leerling uitgangspunt van het lesprogramma is. Dit kan worden gezien als een dimensie die loopt van methode-gestuurd naar leerling-gestuurd.

Aan het ene uiterste van die dimensie staan de scholen die bijna de volledige lestijd de methode of de vaste benadering als leidraad hanteren. Het andere uiteinde van de dimensie wordt bezet door scholen die hun onderwijsconcept volledig afstemmen op de leerlingen die op dat moment de groep vormen.

Alle scholen hebben te maken met verschillen tussen kinderen. Relevant voor Passend Onderwijs zijn verschillen tussen leerlingen op het gebied van:

- leercompetenties (leermogelijkheden)
- leerstijlen
- gedragscompetenties
- gedragsstijlen
- culturele achtergronden
- gezinsachtergronden

De informatie voor dit school-ondersteuningsprofiel is verzameld door middel van

- een beperkt documentatie-onderzoek (organisatie en kengetallen school)
- een gezamenlijk interview met sleutelfiguren uit de scholen SBO Mozaik en BAO De Coppele.
Aanwezig waren:
dhr. Anton Willemse (directeur Mozaik en De Coppele), dhr. Rik Aarden (adjunct directeur Mozaik)
mw. Ilse van Roessel (IB Mozaik), mw. Ingrid Snellen (leerkracht Mozaik)
mw. Karin van Riel (IB De Coppele), mw. Margit Niels (IB De Coppele)
mw. Yvonne Hoozemans (consulent Plein013 voor De Coppele)
dhr. Mark van Wijnatter (ouder van De Coppele), mw. Judith van Dal (ouder van Mozaik)

- observaties bij enkele lessen: groep blauw: leesgroepjes, groep rood: spelling, bovenbouw Kanjertraining.
- een teamgesprek - aanwezig was een representatief deel van het team. Tegelijkertijd was ook een representatief deel van het team van De Coppele aanwezig.

Het interview en de observaties richtten zich vooral op *de stand van zaken*, op hoe in de praktijk van nu de lessen gegeven worden, en wat de mogelijkheden zijn voor leerlingen die een ongewone ondersteuningsbehoefte hebben.

Het teamgesprek is gevoerd aan de hand van een aantal stellingen en uitspraken. De focus van het gesprek ligt bij de *opvattingen en ambities* van de gespreksdeelnemers als het gaat om het bieden van onderwijs aan leerlingen met een verschillende (ingewikkelde) onderwijsbehoeften.

Het beeld van de stand van zaken (interview en observaties) en de opvattingen en ambities (teamgesprek) vullen elkaar aan.

De profielsamenvatting die hierna volgt geeft een overzicht over alle opbrengsten, samengevat door de rapporteur in een weging ten opzichte van andere scholen van dezelfde schoolsoort. Waar mogelijk is de vergelijking gemaakt met het gemiddelde van Nederlandse scholen zoals die uit statistisch overzicht en onderzoek bekend is. In aanvulling daarop profileren wij de school op basis van onze ervaring met audits op honderden scholen. Vanuit het streven om de betrouwbaarheid van de profilering zo hoog mogelijk te stellen, is de profilering bovendien getoetst aan onderling afstemming tussen de auditoren die de scholen van Plein013 bezochten.

Na de profielsamenvatting staat in de *bijlage 1: opbrengsten interview* de belangrijkste informatie zoals die is aangereikt door de geïnterviewden, aangevuld met informatie uit het dataformulier.

Beide onderdelen, de *profielsamenvatting* en de *opbrengsten interview*, volgen de indeling in de vijf domeinen, zodat u de informatie eenvoudig aan elkaar kunt koppelen.

Wij wijzen er op dat de informatieverzameling veelzijdig en uitgebreid is geweest, maar niet alle informatie van alle leerkrachten betrof, en bovendien beperkt is door het karakter van een momentopname.

Profielsamenvatting: positie van de school, grenzen en groeimogelijkheden

Korte impressie van de school

SBO Mozaik te Oisterwijk is sinds 2009 gehuisvest in een nieuw gebouw, samen met basisschool De Coppele, een peuterspeelzaal, een ontmoetingscentrum voor de wijk en een gymzaal onder beheer van een sportbedrijf. Het gebouw maakt een prettige, open indruk met lokalen aan een brede hal met werkplekken. Op de begane grond zit BAO De Coppele met 8 groepen. De lokalen hebben glazen schuifdeuren naar de brede hal. In de hal zijn werkplekken met PC's voor leerlingen gerealiseerd. Ook is er een open ruimte met podium waar de weekvieringen worden gehouden. Op de eerste etage van de school is SBO Mozaik gehuisvest. De directeur van SBO Mozaik is tevens de directeur van De Coppele. Beide scholen vallen onder hetzelfde bestuur. SBO Mozaik heeft momenteel 53 leerlingen (teldatum 01-10-2015) die verdeeld zijn over 4 groepen. Er zijn tot nog toe weinig schommelingen in de leerlingenaantallen. De gemiddelde groepsgrootte is 13. De groepen worden globaal ingedeeld op basis van leeftijd en niveau van de leerling. De tussentijdse instroom vergt van het team een aanpassing van de groepssamenstelling na de carnavalsvakantie. Volgens de schoolleiding is het team gegroeid in een meer preventieve aanpak met duidelijke protocollen en afspraken. De grens voor de school ligt bij leerlingen die frequent fysiek en/of verbaal geweld gebruiken dat niet of moeilijk beïnvloedbaar is. De school is eerder toegerust op leerlingen met leerproblemen, dan op leerlingen met gedragsproblemen. Soms komen leerlingen op latere leeftijd binnen, omdat ze zijn vastgelopen op de basisschool. Het gaat dan om leerlingen uit groep 5 of 6. De school merkt dat aanvragen en aanmeldingen veelal rechtstreeks via de directeur verlopen. Ouders maken zich zorgen over hun kind en melden zich aan bij het SBO. Het loket van Plein013 is in de beeldvorming van ouders blijkbaar verder weg. Het voedingsgebied van de school neemt ook toe, namelijk ook vanuit Tilburg Noord en Tilburg Oost, waaronder Berkel Enschoot en Udenhout. De schoolleiding vermoedt dat de verandering van de regio in het samenwerkingsverband daarvan de oorzaak is.

Op dit moment is er op incidentele basis inhoudelijke samenwerking tussen de scholen Mozaik en De Coppele. Alle leerlingen van SBO Mozaik en de bovenbouwleerlingen van BS De Coppele komen elkaar wel tegen in de pauzes en de teams merken op dat leerlingen steeds meer gemengd met elkaar spelen. Beide scholen hebben de Kanjertraining geïmplementeerd, waardoor er een gezamenlijke taal is ontstaan om problemen tussen leerlingen op te lossen. Er zijn merkbaar minder conflicten op het speelplein.

De schoolleiding heeft in de afgelopen periode actie ondernomen om draagvlak te verkrijgen voor het idee om de twee scholen toe te laten groeien naar een meer integratieve school. Hiervoor zijn o.a. teamgesprekken gevoerd en is er overleg met het bestuur. Belangrijke randvoorwaarden lijken aanwezig te zijn, zoals 1 gebouw, 1 directie onder 1 bestuur en 1 vergelijkbare attitude in de teams om de leer- en ondersteuningsbehoeften van leerlingen als uitgangspunt te nemen en daar de organisatie en inrichting van het onderwijs op aan te passen.

Domein 1: Diversiteit van de leerlingenpopulatie

Domein 1. Kijkend naar de bevraagde aspecten van *de leerlingenpopulatie* is de populatie van de school

- sterk homogeen, passend bij het beeld van een *smalle doelgroepschool*
- matig heterogeen, passend bij het beeld van een *brede doelgroepschool*
- matig heterogeen met integratieve elementen, passend bij het beeld van een *hybride doelgroepschool*
- sterk heterogeen, passend bij het beeld van een *integratieve school*

Domein 2: Ruimte voor verschillen

In het volgende schema wordt het onderwijsconcept van SBO Mozaik weergegeven in de relatie tussen de mate waarin de (les)methode sturend is en de mate waarin diversiteit van leerlingen opgevangen kan worden.

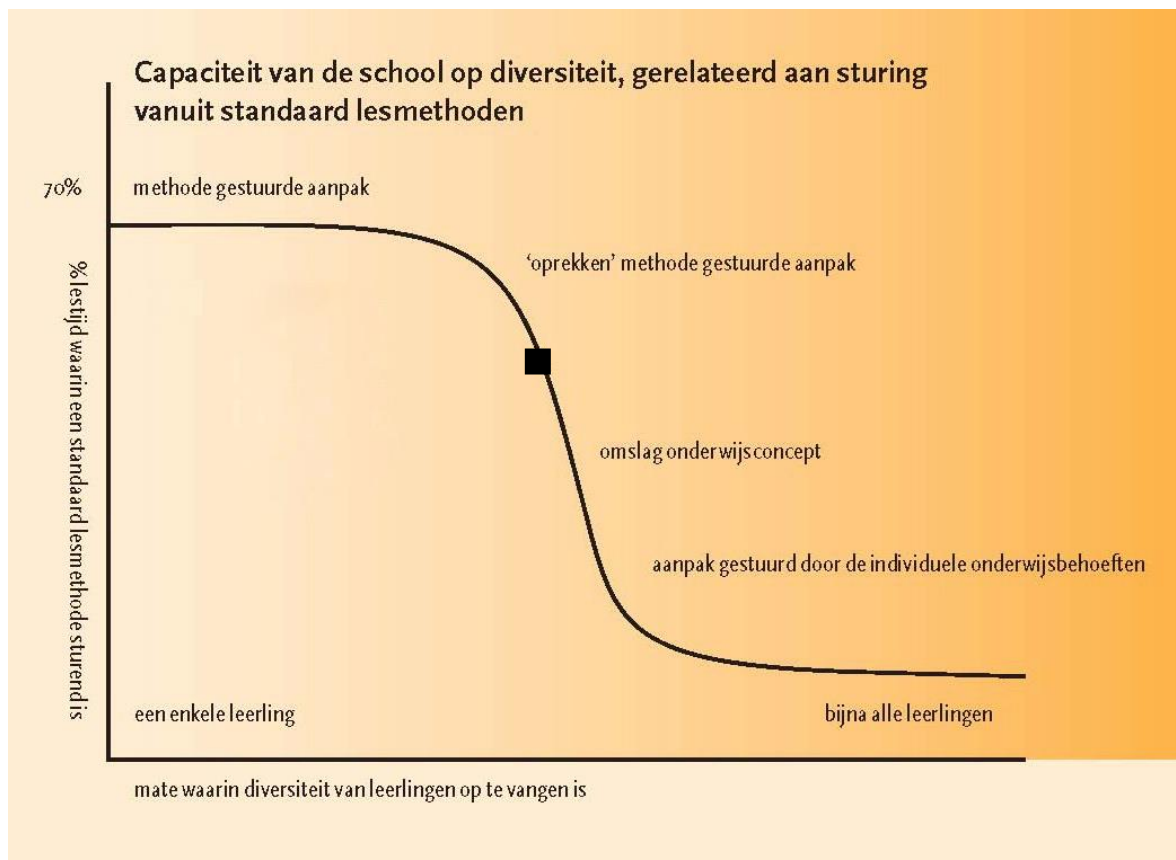
De gebogen lijn geeft van links naar rechts een mogelijk model van de ontwikkeling van een onderwijsconcept, startend bij een strakke hantering van standaardmethoden. Via het oprekken van de methodegestuurde aanpak toont het model een omslag in de aanpak naar het starten van de lesinhoud bij de individuele onderwijsbehoeften van de leerlingen in de groep.

Let wel: de richting van links naar rechts geeft alleen een wenselijke richting aan wanneer:

- De school meer ruimte wil bieden aan de bestaande diversiteit onder de leerlingen.
- De school leerlingen onderwijs wil kunnen bieden die onderling sterker verschillen in hun onderwijsbehoeften.
- De leerlingenpopulatie van de school door oorzaken van buitenaf steeds meer divers wordt.

Scholen bevinden zich ergens op de gebogen lijn.

SBO Mozaik bevindt zich op positie ■

Domein 2. De antwoorden op de vragen over de manier van onderwijzen en het *omgaan met verschillen* geven het beeld van een school die *binnen een groep*

- eenzelfde vorm van onderwijs biedt aan leerlingen
- enige extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen
- veel extra ruimte biedt voor verschillen tussen leerlingen
 - mede door een duidelijke aanpak, gedragen door het volledige team

Domein 3: De vijf velden van voorzieningen

Domein 3. De school heeft meer dan de fundamentele *voorzieningen* voor wat betreft

- extra 'handen' in de klas
- onderwijsmaterialen
- de ruimtelijke omgeving
- specialistische expertise
- contacten met externe relaties

Domein 4: Borging

Domein 4. De borging in de organisatie van de extra ondersteuning voor leerlingen gebeurt

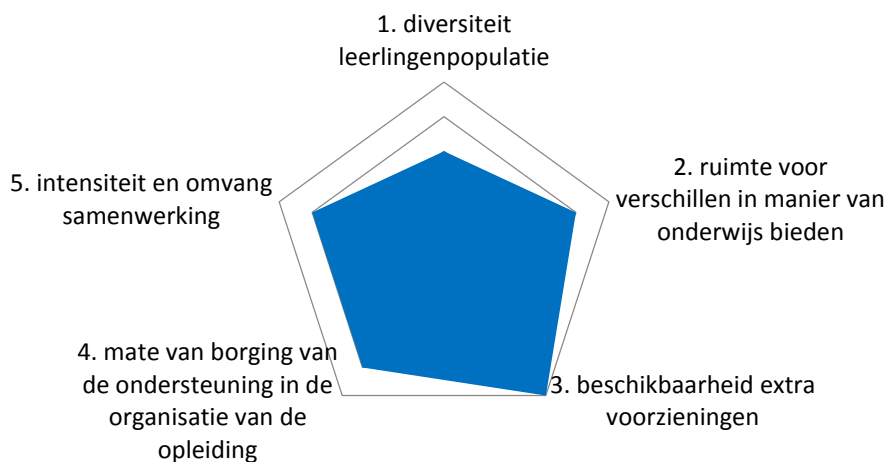
- op alle gevraagde aspecten overwegend planmatig
- op de meeste gevraagde aspecten planmatig, op enkele niet
- op enkele gevraagde aspecten planmatig, op de meeste niet
- op geen enkele van de gevraagde aspecten planmatig

Domein 5: samenwerking binnen het onderwijs

Domein 5. De samenwerking met onderwijspartners binnen en buiten Plein013 is

- intensief, in een stevig netwerk met veel partners
- intensief met enkele partners, beperkt met andere
- matig intensief met enkele partners, beperkt met andere
- beperkt

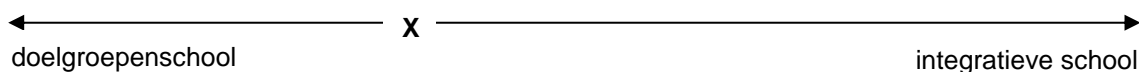
Het ondersteuningsprofiel in één oogopslag

Er zijn verbanden tussen de vijf onderdelen van het ondersteuningsprofiel. De diversiteit van de leerlingenpopulatie(1) zegt iets over de noodzaak van omgaan met verschillen (2). De effectiviteit van extra voorzieningen (3) hangt samen met het onderwijsconcept (2). Enzovoort.

Elk van de vijf onderdelen van het profiel is weergegeven op een vijfpuntschaal in een van de punten van bovenstaande vijfhoek: van beperkt (dicht bij het centrum van de vijfhoek) tot ruim (aan de buitenrand van de vijfhoek). Deze visualisatie is bedoeld als 'radar' voor opvallende kenmerken van het profiel; er is geen 'wenselijke' vorm.

Geschetst op een continuüm tussen doelgroepschool en integratieve school kan de positie SBO Mozaik als volgt geplaatst worden:

Gekenmerkt naar prototypes voor ondersteuningsprofielen in het regulier onderwijs is SBO Mozaik het best te typeren als volgt:

	Netwerkschool	Smalle ondersteunings-school	Brede ondersteunings-school	Inclusieve school
Onderwijsconcept			X	
<i>Onderwijsvoorzieningen:</i>				
1. Handen in de klas			X	
2. Materialen			X	
3. Ruimtelijke omgeving		X		
4. Expertise			X	
5. Relaties		X		

Dit profiel geeft een beeld van de situatie op basis van documenten, het interview, de waarnemingen tijdens de observaties, en de informatie die bij het teamgesprek naar boven kwam. Een korte toelichting, per domein, op de plaatsing in de grafiek vullen wij voor domein 2 tot en met 5 aan met een suggestie voor verdere ontwikkeling, voor *het geval dat* verdere ontwikkeling op dit domein wenselijk is. Dit laatste zeggen wij met nadruk, wij hebben geen opvatting over die wenselijkheid.

1. Over de diversiteit van de leerlingenpopulatie.

Hierbij kijken wij naar een combinatie van achtergrondkenmerken van leerlingen, en kenmerken van leren en gedrag.

Toelichting op de profilering:

Leerlingen stromen op Mozaik over het algemeen in met een leerachterstand van 1,5 jaar of meer op één of meerdere vakgebieden. Het gemiddelde IQ wordt geschat op ongeveer 85 (Cito IV – V). De school blijkt in staat de opgelopen achterstand deels weg te werken, waardoor de uitstroom vooral op VMBO basis-kader niveau is. Enkele leerlingen gaan naar het Praktijkonderwijs en enkelen stromen uit naar VMBO-theoretische leerweg. Soms worden leerlingen teruggeplaatst in het basisonderwijs. Leerlingen hebben onderwijsondersteuningsbehoeften op werkhouding, concentratie, taakopvatting, zelfstandigheid en zijn doorgaans sterk leerkracht-afhankelijk. Opvallend is ook het vaak disharmonische ontwikkelingsprofiel, waarbij de verbale en performale prestaties ver uit elkaar kunnen liggen. Leerlingen met PDD-nos, ASS en externaliserende gedragsproblematiek hebben speciale behoeften op gedrag. Leerkrachten bieden structuur en duidelijkheid, begrenzen het gedrag, bieden inzicht in sociale interacties en bieden alternatieven aan. Door de aanwezigheid van leerlingen met externaliserend gedrag is de grens tussen SBO en SO wat vervaagd. Hierdoor is er binnen het schoolteam de behoefte ontstaan aan een time-out mogelijkheid en achtervang. Het beleid is er op gericht ontsparingen van leerlingen zoveel mogelijk te beperken.

2. Over de ruimte voor verschillen binnen het onderwijsconcept.

Dit gaat over de manier van lesgeven in de groep. Belangrijk zijn onder meer de wijze waarop de les is ingericht, de diversiteit in het lesmateriaal, en de mate van dialoog of interactie tussen leerkracht en leerling, en tussen leerlingen onderling.

Toelichting op de profilering:

In principe gelden de kerndoelen en deze worden zolang mogelijk gehanteerd en verwoord in het OPP. Als het uitstroomperspectief duidelijk geen regulier VO is maar Praktijkonderwijs, dan worden er aanpassingen doorgevoerd. Dit gebeurt in toenemende mate. De OPP's maken gebruik van de verschillende leerroutes (uitstroom) en dat kan per vak verschillen. De leerlijnen zijn aangepast waarbij is gekeken welke overbodige ballast weggelaten kan worden om de doelen te behalen en om te kunnen functioneren in het VO. Voor de vier hoofdvakken (rekenen, technisch lezen, begrijpend lezen en spelling) wordt er gewerkt met groepsplannen en per vakgebied wordt er binnen de groep geclusterd. Daarnaast worden de ontwikkelingsperspectieven (OPP) gehanteerd met handelingsplannen. Bij alle hoofdvakken worden groepsdoorbrekende homogene subgroepen geformeerd. Het is namelijk schoolbeleid om de RT zoveel mogelijk binnen de groep te organiseren, of na schooltijd met medewerking van ouders. De school differentieert op het leerstofaanbod op drie niveaus vanuit de methode. De niveaus staan in het groepsplan. Tevens wordt er gedifferentieerd op instructie en op de hoeveelheid leerstofaanbod en opdrachten en moeilijkheidsgraad. In principe zijn de eindtermen voor de leerlingen van toepassing, tenzij in het OPP per vakgebied wordt aangegeven dat beredeneerd wordt afgeweken in overleg met ouders en/of orthopedagoog/IB-er. Rots en Water wordt ingezet voor die kinderen die naar aanleiding van signaleren binnen ZIEN of door middel van observaties van de leerkracht daarvoor in aanmerking komen. Een groepsplan gedrag is in ontwikkeling en wordt volgend schooljaar ingevoerd. Het schoolteam speelt in op de leerstijlen van leerlingen, zoals met visuele ondersteuning (picto's), concreet materiaal en een prikkelarme leeromgeving. Dit is niet gebaseerd op een onderliggend theoretisch model. Het hangt eerder af van de leerkracht die een eigen inschatting maakt vanuit de kennis over het dossier van de leerling en de behoeften van de leerling.

Eventuele verdere ontwikkeling op dit domein:

De ervaringen van het schoolteam met het werken met OPP en de uitstroomperspectieven bieden een goede basis om met het team het gesprek aan te gaan over het gehanteerde onderwijsconcept. Er zijn veel aanknopingspunten om het onderwijs (nog) meer leerlinggericht te maken dan leerstofgericht. Een voorbeeld daarvan is het betrekken van de leerlingen in de hoogste groep bij de te behalen doelen, in verband met de VO-uitstroom. Deze werkwijze kan wellicht ook al worden ingevoerd voor de jongere leerlingen. Sturing en beoordeling liggen dan meer bij de leerling en dat zal de betrokkenheid van de leerling bij het eigen leerproces kunnen verhogen.

In het kader van planmatig werken is het wellicht aan te bevelen om een theoretische basis te ontwikkelen voor het inspelen op de verschillende leerstijlen van leerlingen. Nu gebeurt dat vooral op basis van dossierkennis en ervaring van de leerkrachten. De continuïteit van het leerproces van de leerling kan daarmee worden verhoogd.

Uit het teamgesprek is gebleken dat er veel draagvlak is om gericht te kijken naar leerlingen die speciale onderwijsondersteuning behoeven en daar het onderwijs (aanbod, organisatie) op aan te passen. Hier liggen mogelijkheden voor een vlotte ontwikkeling van meer Passend Onderwijs. Dit kan worden versterkt door de gedachten rondom de integratie van basisschool De Coppele met SBO Mozaik tot één inclusieve school.

3. Over de beschikbaarheid van extra voorzieningen.

Extra voorzieningen zijn: extra 'handen' in de klas (of klassenverkleining), extra onderwijsmaterialen, extra mogelijkheden in de ruimtelijke omgeving, specialistische expertise, en samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

SBO Mozaik heeft momenteel 53 leerlingen (teldatum 01-10-2015) die verdeeld zijn over 4 groepen. Er zijn tot nog toe weinig schommelingen in de leerlingenaantallen. De gemiddelde groepsgrootte is 13. In elke groep is naast de leerkracht een stagiaire aanwezig. Buiten de groepen zijn verschillende functionarissen beschikbaar, zoals een logopedist, schakelfunctionaris, PMT, dyslexiebehandelaar, e.d. De groepen worden globaal ingedeeld op basis van leeftijd en niveau van de leerling. De tussentijdse instroom vergt van het team steeds weer aanpassing van de groepssamenstelling. Er zijn alternatieve methodes beschikbaar, zoals maatwerk, spelling in de lift, speciale spellingbegeleiding en methoden die gericht zijn op auditieve informatieverwerking, nl. CITO begrijpend luisteren, Kurzweil, methoden die gericht zijn op visuele informatieverwerking, nl. picto's en een methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, nl. Kanjer en Rots en Water. Daarnaast zijn er diverse andere materialen zoals gehoorafschermers, wiebelkussen, study buddy, tangle, aangepast meubilair, aangepast schrijfmateriaal, stootkussens, boksbal, bijenwas en dergelijke. Specialistische expertise op vele terreinen is beschikbaar en er wordt met een aantal partners intensief samengewerkt, zoals schoolmaatschappelijk werk, MEE, dyslexie behandelaars enz.

4. Borging van de ondersteuning in de organisatie van de school.

Van stevige borging is sprake wanneer er beleid, leerlingvolgsystemen, procedures en afspraken zijn, die voor alle betrokkenen helder zijn en door alle teamleden worden toegepast. Een heldere, consistent toegepaste taakverdeling is onderdeel van de borging.

Toelichting op de profilering:

In principe zijn de eindtermen voor de leerlingen van toepassing, tenzij in het OPP is aangegeven dat hiervan beredeneerd wordt afgeweken. In het OPP worden de bevorderende en belemmerende factoren beschreven + IVO velden. Later rond groep 4 wordt het uitstroomperspectief bepaald. Jaarlijks wordt de progressie onderzocht en geëvalueerd. De CITO-scores van de SBO toetsen + onderzoeken + info van ouders leveren de gegevens voor de leerlingenbesprekingen en groepsbesprekingen, leidend tot een aanpak in het groepsplan. De school kent drie niveaus van overleg omtrent de ondersteuning: men werkt met een ondersteuningsoverleg tussen de leerkrachten en IB, men heeft een ondersteuningsteamoverleg met de IB, consulent en schakelfunctionaris, tenslotte is er eventueel een overleg met het ZAT. Om de twee weken is er een ondersteuningsteamoverleg met adjunct directeur, orthopedagoog en eens in de zes weken met GGD. De groepsbesprekingen zijn gekoppeld aan de groepsplannen waar de toetsuitslagen worden besproken. Daarnaast bestaan er zoals gezegd leerlingenbesprekingen. Groepsoverstijgende bespreekpunten worden geagendeerd voor de teamvergaderingen.

5. Over de intensiteit en omvang van de samenwerking.

Gekeken wordt naar de mate waarin de begeleiding van de leerling binnen het onderwijs wordt afgestemd met die van de verschillende partners buiten het onderwijs.

Toelichting op de profilering:

Er is veel contact met de basisscholen die leerlingen hebben verwezen naar SBO Mozaik. De IB-er van Mozaik voert driemaal in twee jaar voortgangsgesprekken met die basisscholen over het functioneren van de leerling op basis van het OPP. Binnen BOOM is er een IB-netwerk en een directieoverleg. De samenwerking met het loket van Plein013 is goed, evenals de bijeenkomsten in het IB-netwerk en gezamenlijke scholing. Het SWV kan een betere verdeling maken van de voorzieningen in de regio, omdat nu de afstand een te grote rol speelt. De school is blij met de huidige consulent. Deze consulent heeft alleen SBO Mozaik in Oisterwijk in portefeuille en geen andere scholen in deze regio. Dit maakt contact leggen met scholen minder makkelijk.

De school wil één consulent voor beide scholen. In het VO is er sprake van een warme overdracht van de leerlingen met ondersteuning. Twee jaar lang wordt er teruggekoppeld hoe de leerling het doet op het VO en 95% blijkt op de goede plek te zitten. Er is dus weinig afstroom. Er bestaat een SO-SBO werkverband, waarbij er contact is met directeuren binnen Plein013. De school heeft ook contact met de andere drie SBO's in het samenwerkingsverband. Tevens participeert de IB-er in het IB-netwerk en is er soms sprake van gezamenlijke scholing. Er is incidenteel contact met de andere SBO scholen in de regio als er een kindgebonden vraag is. Met het SO is er alleen contact in geval van een verwijzing met TLV.

Samenvatting opvattingen en ambities van het team gericht op het omgaan met leerlingen die een speciale ondersteuningsbehoefte hebben:

Er is een teamgesprek gevoerd aan de hand van stellingen. Deze zijn bewust ambigu geformuleerd om de discussie op te roepen. Collega's hebben op persoonlijke titel hun mening gegeven en deze uitlatingen hoeven niet automatisch overeen te stemmen met het schoolbeleid. In het volgende overzicht is de weging van de argumenten op basis van consensus door de aanwezige collega's weergegeven.

Rangorde	Team SBO Mozaik (samen met het team van De Ceppele)
<p style="text-align: center;">↑</p> <p style="text-align: center;">↓</p>	5 De veiligheid in de groep wordt in hoge mate bepaald door leerkrachtvaardigheden.
	11 Dankzij Passend Onderwijs worden leerkrachten nog deskundiger.
	7 Door de methodesturing in het onderwijs creëren wij 'buitenbeentjes'.
	9 Liever arrangementen op aparte leslocaties, dan arrangementen in de reguliere klas
	6 Liever klassenverkleining dan extra handen.
	4 Door Passend Onderwijs krijgt de 'gewone' leerling te weinig aandacht.
	10 Hoe homogener de groep, des te beter de leerprestaties.
	1 De reistijd voor een leerling mag niet meer zijn dan een half uur heen en een half uur terug.
	8 Ouders hebben geen verstand van onderwijs en daarom kan de school beter bepalen wat een passend onderwijsaanbod is.
	3 Veel 'zorg' leerlingen op een school schrikt ouders af – dat is geen goede PR.
	12 Aanmelding is een ding: een leerling kan de school veel geld gaan kosten.
	2 Ik merk niet zoveel van Passend Onderwijs.

De teams zijn bereid om te onderzoeken wat een geschikte samenwerkingsvorm is om te hanteren, gezien de unieke situatie van De Ceppele en SBO Mozaik. Volgens de teams is de leerkracht van belang voor de veiligheid in de groep en dat geldt ook voor de leerlingvaardigheden, want zij dragen ook verantwoordelijkheid (zie de werkwijze van Kanjer). Men erkent dat er sprake kan zijn van methodesturing en dat het voldoen aan de norm van de methode verschillen creëert tussen leerlingen. Binnen de instructie voor de vakken rekenen, spelling en begrijpend lezen wordt leerjaar doorbrekend gewerkt. Binnen de instructie voor de vakken rekenen, spelling en begrijpend lezen wordt leerjaar doorbrekend gewerkt. De leerkrachten geven aan dat door ervaring kan worden geleerd. Leerkrachten moeten meebewegen en scholing krijgen die op de nieuwe situatie is gericht. De teams zijn enigszins verdeeld in hun voorkeur voor klassenverkleining of extra handen in de groep. Bepaald gedrag van leerlingen eist de aandacht op van de leerkracht en dat werkt door in aandacht voor de gemiddelde leerling. Er wordt nu wel gericht en anders naar leerlingen gekeken, meer naar behoeften en minder naar tekortkomingen. Het team stelt dat men veel merkt van Passend Onderwijs. Leerkrachten hebben de indruk dat ze steeds meer ondersteuningsvragen moeten beantwoorden. De druk in de klas neemt daardoor toe. De teams denken niet dat homogene groepen beter is voor de prestaties. Er wordt gesteld dat bij instructie er sprake kan zijn van homogene groepjes en dat de verwerking dan in heteroogeen samengestelde groepen moet. Tenslotte wordt de inbreng van ouders belangrijk geacht.

Bijlage 1: Opbrengsten interview

Domein 1: de diversiteit van de leerlingenpopulatie:

Kenmerken van de doelgroep:

Aard van de beperkingen:

De leerlingen hebben doorgaans een leerachterstand van 1,5 jaar of meer op één of meerdere vakgebieden. Het gemiddelde IQ wordt geschat op ongeveer 85. De spreiding van de niveaus van leren zijn op zich redelijk normaal verdeeld, de eerder genoemde achterstanden in ogenschouw genomen. Hierdoor is de leerlingenpopulatie op het gebied van leren van matig heterogene samenstelling.

Typerende onderwijsbehoeften:

Leerlingen hebben onderwijsondersteuningsbehoeften op werkhouding, concentratie, taakopvatting, zelfstandigheid en zijn doorgaans sterk leerkracht-afhankelijk. Opvallend is ook het vaak disharmonische ontwikkelingsprofiel, waarbij de verbale en performale prestaties ver uit elkaar kunnen liggen. Leerlingen met PDD-nos, ASS en externaliserende gedragsproblematiek hebben speciale behoeften op gedrag. Leerkrachten bieden structuur en duidelijkheid, begrenzen het gedrag, bieden van inzicht in sociale interacties en het bieden van alternatieven. Door de aanwezigheid van leerlingen met externaliserend gedrag is de grens tussen SBO en SO wat vervaagd. Hierdoor is er binnen het schoolteam de behoefte ontstaan aan een time-out mogelijkheid en achtervang. Het beleid is er op gericht ontsparingen van leerlingen zoveel mogelijk te beperken.

Instroomprofielen op grond van intelligentie/ontwikkelingsleeftijd:

Leerlingen stromen op Mozaik over het algemeen in met een leerachterstand van 1,5 jaar of meer op één of meerdere vakgebieden. Het gemiddelde IQ wordt geschat op ongeveer 85 (Cito IV – V). De school blijkt in staat de opgelopen achterstand deels weg te werken, waardoor de uitstroom vooral op VMBO basis-kader niveau is. Enkele leerlingen gaan naar het Praktijkonderwijs en enkelen stromen uit naar VMBO-theoretische leerweg. Soms worden leerlingen teruggeplaatst in het basisonderwijs. Volgens de schoolleiding is het team gegroeid in een meer preventieve aanpak met duidelijke protocollen en afspraken. De grens voor de school ligt bij leerlingen die frequent fysiek en/of verbaal geweld gebruiken dat niet of moeilijk beïnvloedbaar is. De school is eerder toegerust op leerlingen met leerproblemen, dan op leerlingen met gedragsproblemen.

De leerlingen op de school verschillen in hun achtergrond v.w.b.:

- *opleidingsniveau van de ouders, sociaaleconomische achtergrond:*

☒	weinig, het opleidingsniveau en de sociaaleconomische achtergrond is over het algemeen
	☒ laag
	☒ gemiddeld
	☐ hoog
☐	matig
☐	sterk

toelichting

De sociaaleconomische achtergrond van de gezinnen is een redelijke dwarsdoorsnede van de samenleving, met relatief veel lager opgeleide ouders.

- *thuis taal:*

- weinig
 matig
 sterk

toelichting

De taal die thuis wordt gesproken is de Nederlandse taal.

- *culturele achtergrond*

- weinig
 matig
 sterk

toelichting

De culturele en taalachtergrond van de leerlingen is niet heel divers. Er zijn geen allochtone leerlingen en er is 1 Cumi leerling.

De leerlingen op de school verschillen v.w.b.³:

- *niveau van leren*

- weinig
 matig
 sterk

toelichting

De leerlingen hebben over het algemeen een leerachterstand van 1,5 jaar of meer op één of meerdere vakgebieden. Het gemiddelde IQ wordt geschat op ongeveer 85 (Cito IV – V). De spreiding van de niveaus van leren zijn op zich redelijk normaal verdeeld, de eerder genoemde achterstanden in ogenschouw genomen. Hierdoor is de leerlingpopulatie op het gebied van leren van matig heterogene samenstelling.

Instroom

<i>Schooljaar</i>	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Basisonderwijs	10	11	9	13
SO cat 1	1	-	1	3
Anders, namelijk: SBO	1	1	2	4

Uitstroom

<i>Schooljaar</i>	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
Terugplaatsingen bao	0	0	0	0

³ Om voor het overzicht over het samenwerkingsverband maximale vergelijkbaarheid tussen scholen te bereiken zijn vragen opgenomen die niet voor elke s(b)o-school van toepassing zullen zijn. In dat geval beperkt het antwoord zich tot *n.v.t. gezien de doelgroep*

Praktijkonderwijs	2	4	5	2
LWOO	14	9	5	9
VMBO bl	0	0	1	0
VMBO kl	0	0	1	1
VMBO gl	1	1	0	0
VMBO tl	2	1	1	1
HAVO-VWO-Gym	1	0	0	0
VSO cat. 1	2	2	2	0

Verwijzingen

<i>schooljaar</i>	2011-2012	2012-2013	2013-2014	2014-2015
verwijzingen sbo ⁴	0	1	0	0
verwijzingen so ⁵ cat 1	3	2	3	0

- *leerstijlen*

- weinig
 matig
 sterk

toelichting

Het schoolteam speelt in op de leerstijlen van leerlingen, zoals met visuele ondersteuning (picto's), concreet materiaal en een prikkelarme leeromgeving. Dit is niet gebaseerd op een onderliggend theoretisch model. Het hangt eerder af van de leerkracht die een eigen inschatting maakt vanuit de kennis over het dossier van de leerling en de behoeften van de leerling.

Hoeveel leerlingen hebben

- *speciale behoeften in het verwerken van informatie*

- weinig (minder dan 20 %)
 een matig aantal (20 tot 40 %)
 veel (meer dan 40%)

toelichting

Leerlingen hebben onderwijsondersteuningsbehoeften op werkhouding, concentratie, taakopvatting, zelfstandigheid en zijn doorgaans sterk leerkracht-afhankelijk. Opvallend is ook het vaak disharmonische ontwikkelingsprofiel, waarbij de verbale en performale prestaties ver uit elkaar kunnen liggen. Kurzweil wordt ingezet en Begrijpend Luisteren voor de leerlingen met dyslexie.

⁴ sbo= speciaal basisonderwijs

⁵ so=speciaal onderwijs

- *speciale behoeften in het gedrag, in de omgang (begrenzing van het gedrag, stimulering tot activiteit, begrip van de sociale omgang)*

- weinig (minder dan 20 %)
- een matig aantal (20 tot 40 %)
- veel (meer dan 40 %)

toelichting

Enkele vragen in het interview richtten zich op de leerlingen die vanwege hun gedrag zodanig speciale aandacht nodig hebben, dat dit structureel extra inzet vraagt van de leerkracht. De schatting van het aantal van deze leerlingen is gemiddeld gezien 3 à 4 leerlingen per groep. . Er wordt structuur geboden en extra aandacht gegeven, ter preventie van gedragsproblemen. Het gaat dan bijvoorbeeld om de taakopvatting, concentratie, werkhouding en aanpassingen in het aanbod. De aandacht die op gedrag gevraagd wordt richt zich vooral op het begrenzen van het gedrag en het bieden van inzicht in gedrag. De aanpassingen op grond van het gedrag hebben vooral betrekking op het leerproces en de werksfeer. Door de aanwezigheid van leerlingen met externaliserend gedrag is de grens tussen SBO en SO wat vervaagd. Hierdoor is er binnen het schoolteam de behoefte ontstaan aan een time-out mogelijkheid en achtervang. Het beleid is er op gericht ontsporingen van leerlingen zoveel mogelijk te beperken.

De teams van De Copele en SBO Mozaik hebben gezamenlijk de Kanjertraining gevolgd en geïmplementeerd. Rots en Water is door twee leerkrachten van SBO Mozaik gevolgd en geïmplementeerd. Hierdoor is er een gedeelde taal ontstaan om leerlingen te begeleiden bij conflicten. De sfeer op het speelplein is merkbaar positief veranderd.

Domein 2: de ruimte die de manier van lesgeven biedt voor speciale ondersteuningsbehoeften,

Welke methodes worden binnen deze school gebruikt?

Taal:	Onder andere Taalactief, Spelling in de lift, speciale spellingsbegeleiding
Rekenen:	Onder andere Maatwerk
Lezen:	Onder andere Kurzweil, Ralfi lezen
Overige vakken:	Diverse

Wordt er gewerkt met leerlijnen (bv. CED-leerlijnen)? Hoe is de verbinding met methodes?

De leerlijnen zijn aangepast waarbij is gekeken welke overbodige ballast weggelaten kan worden om de doelen te behalen en om te kunnen functioneren in het VO. Voor het team blijft het een lastige opdracht om te bepalen in hoeverre de lesmethoden gevolgd moeten worden, alhoewel dit ook per leerkracht verschilt. De diversiteit van de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen neemt toe en dat vraagt voortdurende aanpassing door de leerkrachten. Momenteel wordt dit probleem deels opgelost door het inzetten van veel stagiaires. De schoolleiding ziet de oplossing ook in het gebruikmaken van de unieke situatie van een BAO en SBO onder één dak, waarbij de doelgroep op beide scholen zit. De ambitie is om er één organisatie van te maken, een integratieve school met verschillende groeperingsvormen en uitstroomperspectieven, te beginnen met ateliers voor Crea. De schoolleiding is op dit moment bezig om voor dit idee draagvlak te verkrijgen in de teams, bij de ouders en in het bestuur. De IB-ers van beide scholen hebben in toenemende mate meer overleg en afstemming, waarbij er samen gekeken wordt naar ondersteuningsvragen van leerlingen, met gebruikmaking van de orthopedagoog en logopedist. Op dit moment betreft het vooral toeleiding van leerlingen naar SO of naar SBO Mozaik.

Zijn de eindtermen voor alle leerlingen van toepassing? In welke mate wordt afgeweken?

In principe gelden de kerndoelen en deze worden zolang mogelijk gehanteerd en verwoord in het OPP. Als het uitstroomperspectief duidelijk geen regulier VO is maar Praktijkonderwijs, dan worden er aanpassingen doorgevoerd. Dit gebeurt in toenemende mate. De OPP's maken gebruik van de verschillende leerroutes (uitstroom) en dat kan per vak verschillen.

In de volgende tabel staat een weergave van het onderwijsconcept op SBO Mozaik. Per regel is een dimensie weergegeven, met links en rechts de uitersten op de dimensie. Tijdens het interview is gevraagd aan te geven waar de school staat: duidelijk links, enigszins links, enigszins rechts, duidelijk rechts. Gevraagd werd om globaal te kijken naar de school en zo mogelijk een duidelijke richting aan te geven. In het algemeen wordt het onderwijs op SBO Mozaik als volgt gekenmerkt:

	1	2	3	4	
overdragen van kennis	☐	☒	☐	☐	zelf ontdekken
kennis verwerven	☐	☒	☐	☐	werken met kennis
klassikaal leren	☐	☐	☒	☐	individueel en groepjes-leren
sturing van het leren door de leerkracht	☒	☐	☐	☐	leerlingen sturen eigen leren
alle leerlingen op basisniveau brengen	☐	☐	☐	☒	het maximale uit elke leerling halen
leerstof bepaalt leerweg	☐	☐	☒	☐	beginsituatie leerling bepaalt leerweg
nadruk op gestructureerde opdrachten	☐	☒	☐	☐	nadruk op vrije opdrachten
gelijke normering prestaties	☐	☐	☒	☐	beoordeling t.o.v. eerdere eigen prestaties
beoordeling door leerkracht	☒	☐	☐	☐	zelfbeoordeling door leerling
evaluatie onderwijs door leerkracht	☐	☒	☐	☐	evaluatie samen met leerlingen

toelichting

Over het algemeen sturen de leerkrachten het leerstofaanbod en verzorgen de beoordeling, gericht op de eisen van de inspectie en conform de verwachte gemiddelde Cito opbrengsten. Binnen de groepen worden subgroepen gevormd met daarbinnen differentiatie per leerling. Naarmate de leerlingen ouder zijn, worden ze meer betrokken bij het mede bepalen van de doelen gezien de ambities van de leerling voor de VO-uitstroom. Het OPP geeft het minimum te behalen niveau aan en het streefniveau, maar de progressie van de leerling wordt steeds gevolgd en zo nodig leidt dat tot aanpassing. De school gaat daarbij zoveel mogelijk uit van de beginsituatie van de leerling. In verband met de begrenzing die leerlingen nodig hebben, wordt er overwegend gebruik gemaakt van gestructureerde opdrachten. De beoordeling van de leervorderingen is een interpretatie van de Cito-norm en is afhankelijk van de beginsituatie van de leerling. De evaluatie van het onderwijs geschiedt op basis van de leervorderingen van individuele leerlingen, omdat groepsopbrengsten moeilijk zijn vast te stellen. Leerlingen worden bevraagd op hun tevredenheid en competentiebeleving.

Hoe wordt binnen de school met speciale onderwijsbehoeften omgegaan?

Reactie op speciale onderwijsbehoeften

- vooral met individuele aandacht, buiten de groep
- vooral met individuele aandacht, in dezelfde ruimte, maar apart van de groep
- vooral met groepsaandacht in homogene subgroepen
- vooral met individuele aandacht geïntegreerd in de groepsaanpak

toelichting

Voor de vier hoofdvakken (rekenen, technisch lezen, begrijpend lezen en spelling) wordt er gewerkt met groepsplannen en per vakgebied wordt er binnen de groep geclusterd. Daarnaast worden de ontwikkelingsperspectieven (OPP) gehanteerd met groeps- en handelingsplannen. Bij alle hoofdvakken worden groepsdoorbrekende homogene subgroepen geformeerd. Het is namelijk schoolbeleid om de RT zoveel mogelijk binnen de groep te organiseren, of na schooltijd met medewerking van ouders.

De school differentieert op het leerstofaanbod op drie niveaus vanuit de methode. De niveaus staan in het groepsplan. Tevens wordt er gedifferentieerd op instructie en op de hoeveelheid leerstofaanbod en opdrachten en moeilijkheidsgraad. In principe zijn de eindtermen voor de leerlingen van toepassing, tenzij in het OPP per vakgebied wordt aangegeven dat beredeneerd wordt afgeweken in overleg met ouders en/of orthopedagoog/IB-er. Rots en Water wordt ingezet voor die kinderen die naar aanleiding van signaleren binnen ZIEN! of door middel van observaties van de leerkracht daarvoor in aanmerking komen. Een groepsplan gedrag is in ontwikkeling en wordt volgend schooljaar ingevoerd.

Differentieert de onderwijsaanpak van de school voor verschillen op leerstijlen van leerlingen (reproductiegericht, ervaringsgericht, betekenisgericht, oplossingsgericht)?

- ja, dat is geïntegreerd in de onderwijsaanpak van de school
- incidenteel, als een leerling opvalt op leerstijl – of incidenteel, door enkele leerkrachten
- nee, niet of nauwelijks

toelichting

Het schoolteam speelt in op de leerstijlen van leerlingen, zoals met visuele ondersteuning (picto's), concreet materiaal en een prikkelarme leeromgeving. Dit is niet gebaseerd op een onderliggend theoretisch model. Het hangt eerder af van de leerkracht die een eigen inschatting maakt vanuit de kennis over het dossier van de leerling en de behoeften van de leerling.

Hoe zijn groepen/klassen ingedeeld (welke leerjaren worden gemengd, wat is de omvang van de groepen en de bezetting met leerkrachten)?

SBO Mozaik heeft momenteel 53 leerlingen (teldatum 01-10-2015) die verdeeld zijn over 4 groepen. Er zijn tot nog toe weinig schommelingen in de leerlingenaantallen. De gemiddelde groepsgrootte is 13. De groepen worden globaal ingedeeld op basis van leeftijd en niveau van de leerling. De tussentijdse instroom vergt van het team steeds weer aanpassing van de groepssamenstelling.

<i>onderbouw</i>	<i>Aantal uren per week</i>	<i>Aantal betrokken lln.</i>
Lkr blauw	5 dagen	12
Stagiaire blauw	7 dagen	12
Lkr rood	5 dagen	14
Stagiaire rood	5 dagen	14
<i>bovenbouw</i>	<i>Aantal uren per week</i>	<i>Aantal betrokken lln.</i>
Lkr paars	5 dagen	14
Stagiaire paars	6 dagen	14
Lkr oranje	5 dagen	13
Stagiaire oranje	5 dagen	13

Karakterisering van het onderwijs op de school.

Hoe groot is naar uw inschatting:

het percentage leerkrachten dat in de kerndoelen en leerlijnen (minimaal van het eigen leerjaar) beheerst (parate kennis):

90% - 100% van de leerkrachten heeft een goed inzicht in de leerlijnen voor het eigen leerjaar, maar ook voor de leerjaren ervoor of erna. Door de vele wisselingen in de groepen weten de leerkrachten veel van de verschillende niveaus.

het percentage leerkrachten dat in staat is didactisch maatwerk te leveren voor leerlingen:

70% van de leerkrachten kan een goed aanbod op maat leveren. In de school wordt er veel gedifferentieerd. Het leren van de leerlingen is leerkrachtafhankelijk.

het percentage leerkrachten dat in staat is pedagogisch maatwerk te leveren voor leerlingen:

90% van de leerkrachten is in staat om de aanpak af te stemmen op de leerling en wat voor deze ene leerling werkt. Dat kan namelijk per leerling verschillen. Over het algemeen worden er duidelijke grenzen gesteld.

het percentage leerkrachten dat initiatief neemt tot dialoog met de leerling om het lesaanbod af te stemmen met de ondersteuningsbehoefte van de leerling:

80% van de leerkrachten voert regelmatig gesprekken met de leerlingen (dat zit in de routines van de school), maar de doorwerking daarvan in de aanpassing van het aanbod kan wellicht meer structureel. Het gesprek gebeurt momenteel vooral bij het vaststellen van het OPP en de TLV. De leerling zelf komt dan minder in beeld.

de mate waarin de begeleiding een individuele aanpak is dan wel een teamaanpak

- vooral individuele aanpak van leerkrachten
- aanpak gedeeld door enkele leerkrachten
- teamaanpak

toelichting

Beide scholen hebben de Kanjertraining geïmplementeerd, waardoor er een gezamenlijke taal is ontstaan om problemen tussen leerlingen op te lossen. Er zijn merkbaar minder conflicten op het speelplein.

de mate waarin (ouders en) leerling betrokken worden bij de manier van lesgeven

- niet of nauwelijks
- soms
- vaak

toelichting

De aanwezige ouder geeft aan dat ze mist dat de leerling aanwezig is bij de rapportbespreking. Dit was bij de vorige school wel het geval en werd zeer gewaardeerd. Ouders worden ingezet om met leerlingen te werken, waardoor er veel leerlingen kunnen worden bereikt.

Teamexpertise

*Op welke onderwerpen is er sprake van teamexpertise (expertise die gedeeld wordt door **alle** leden van het team, en die door **alle** leden van het team in samenwerking in praktijk gebracht wordt)? Voorbeelden zijn teamexpertise op bepaalde didactische of gedragsmatige aanpakken, of teamexpertise in het betrekken van ouders en leerlingen bij de bepaling van de ondersteuningsbehoeften van de leerlingen.*

Door de implementatie van de Kanjertraining is een gezamenlijke taal ontstaan om de leerlingen te begeleiden bij onderlinge conflicten. Geïntegreerd in de teamaanpak en geïnternaliseerd in het handelen van alle medewerkers is aanwezig:

- Kennis over opvattingen en aanpakken in de onderwijszorg (handelingsgericht werken, werken met leerlijnen, onderwijsconcepten gebaseerd op onderwijsbehoeften van leerlingen zoals coöperatief leren)
- Kennis over onderwijszorgvoorzieningen rond de school en in de regio
- Een teamaanpak op gedrag (afspraken op papier en werkend in de praktijk)

Biedt de school onderwijsarrangementen binnen het regulier onderwijs aan?

De school biedt op dit moment geen onderwijsarrangementen aan binnen het regulier onderwijs. Wel is er veel contact met de scholen die leerlingen hebben verwezen. De IB-er voert in 2 jaar driemaal een voortgangsgesprek op basis van het OPP.

Domein 3: de beschikbaarheid van extra voorzieningen

- Extra begeleiding

in de klassen/groepen: welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?

Te gebruiken afkortingen voor functionarissen:

(Doc = docent, Vlkr = vakleerkracht, TA = technisch assistent, OA = onderwijsassistent, RT = remedial teacher, AB = ambulante begeleider, OP = orthopedagoog, OU = ouder/verzorger, LIO = leerkracht in opleiding, ST = stagiaire, VR = vrijwilliger)

Afdeling/zorgeneheid: onderbouw

<i>Functionaris(sen)</i>	<i>Aantal uren per week</i>	<i>Aantal betrokken lln.</i>
Lkr blauw	5 dagen	12
Stagiaire blauw	7 dagen	12
Lkr rood	5 dagen	14
Stagiaire rood	5 dagen	14

Afdeling/zorgeneheid: bovenbouw

<i>Functionaris(sen)</i>	<i>Aantal uren per week</i>	<i>Aantal betrokken lln.</i>
Lkr paars	5 dagen	14
Stagiaire paars	6 dagen	14
Lkr oranje	5 dagen	13
Stagiaire oranje	5 dagen	13

buiten de klassen/groepen: welke functies voor welke aantallen uur p.w. beschikbaar?

<i>Functionaris(sen)</i>	<i>Aantal uren per week</i>	<i>Aantal betrokken lln.</i>
Logopediste	14	25
schakelfunctionaris	4	wisselt
PMT	2	2
dyslexiebegeleider	2	2
gymdocent	8	53
IB	22	5
ST	16	2

- *Speciale onderwijs/werkmaterialen voor leerlingen met speciale ondersteuningsbehoeften beschikbaar binnen de school:*

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale didactische kenmerken

Aangepaste leerlijnen:

- alternatieve methodes, nl. maatwerk, spelling in de lift, speciale spellingbegeleiding
- gericht op auditieve informatieverwerking, nl. CITO begrijpend luisteren, Kurzweil
- gericht op visuele informatieverwerking, nl. picto;s

Beschikbare onderwijsmaterialen met speciale pedagogisch/psychologische kenmerken

Onderwijsmaterialen ondersteunend bij:

- methode voor sociaal-emotionele ontwikkeling, nl. Kanjer
- begrenzing van het gedrag, nl. Rots en Water
- het ervaren van successen en het ontvangen van beloningen, nl. Class Dojo, continu verbeteren

Aanpassingsvermogen aan kindspecifieke fysieke belemmeringen (in aanvulling op de didactische materialen)

Aanwezige materialen (zoals zitballen, 'sissel'-kussens voor hyperactieve kinderen, fysiotherapeutische materialen voor revaliderende kinderen, basis verpleegmaterialen voor langdurig zieke kinderen, MRT-materialen⁶ aangepast schrijfmateriaal, aangepast meubilair)

- Gehoorafschermers, wiebelkussens, study buddy, tangle, aangepast meubilair, aangepast schrijfmateriaal, stootkussens, boksbal, bijenwas

- *Ruimtelijke voorzieningen, in en rond de school*

aparte extra ruimtes voor didactische begeleiding

- extra grootte van de lokalen, gangen en speel/gymruimten
- handenarbeidlokaal/atelier/technieklokaal
- keuken (voor leerlingen)
- anders, nl computerlokaal

aparte extra ruimtes voor bewegingsbehoeften

- rolstoeltoegankelijkheid
- speel-/gymlokaal

aparte extra ruimtes voor verzorging / rust

- revalidatie- en therapieruimte (bv. voor fysiotherapie)⁷
- rustruimte⁸
- time-out ruimte⁹

⁶ MRT=motorische remedial teaching

⁷ Idem

⁸ Idem

buitenruimten

een speelplein met extra kwaliteit

- Specialistische expertise op hbo/wo-niveau

<i>binnen de school zelf beschikbaar</i>	<i>buiten de school snel toegankelijk</i>	
Nee	Ja	visuele beperkingen
Nee	Ja	auditieve beperkingen
Ja	Ja	spraak/taal belemmeringen
Nee	Ja	cognitieve beperkingen
Nee	Ja	motorische beperkingen
Nee	Ja	beperkingen door langdurige ziekte
Ja	Ja	Autisme Spectrum Stoornissen (ASS)
Ja	Ja	ADHD
Ja	Ja	dyslexie
Ja	Ja	overige psychiatrische aandoeningen
Ja	Ja	gedragsproblemen
Nee	Ja	onderwijsachterstanden andere culturen

- Samenwerking met instanties buiten het onderwijs.

	<i>nooit</i>	<i>soms</i>	<i>regelmatig</i>	<i>vaak</i>
SMW				x
Bureau Jeugdzorg		x		
GGD			x	
GGZ		x		
MEE				x
(Kinder)ziekenhuis	x			
Revalidatiekliniek	x			
Justitiële inrichting	x			
Gemeente brede school				x
Gemeente VVE	x			
Gemeente schakelklassen	x			
Gemeente ketenzorg				x
Idris			x	
Amare			x	
OZT			x	
Dyslexie behandelaren				x
Herlaarhof				x
LWOE			x	
Leo Kannerhuis		x		
Plein013				x

⁹ Het kan zijn dat de ruimte nog niet als zodanig is ingericht, maar wel eenvoudig om te vormen.

Domein 4: de borging van de extra ondersteuning in de organisatie van de school

- *het 'eigenaarschap' van de extra ondersteuning: wie is verantwoordelijk voor een goed verloop van het onderwijsleerproces van de leerling met speciale ondersteuningsbehoeften?*
De groepsleerkracht heeft voornamelijk het eigenaarschap van de leerlingenondersteuning en draagt de verantwoordelijkheid voor de signalering en uitvoering. Het managementteam (directeur, adjunct directeur en de IB-ers) bepaalt de personele hulp en inzet van de ondersteuning, eventueel door middel van inzet van externe specialisten. Bij een aantal leerlingen in de bovenbouw worden de DLE's met de leerling besproken met de grafiek verwachtingen van het te behalen doel.
- *de taken van de interne begeleiding*
In de functieomschrijving IB staan de taken geformuleerd. Inhoudelijk is de IB verantwoordelijk voor de totale ondersteuning op leergebied en gedrag. Kenmerkend voor de taken is het directe contact met de groepsleerkrachten met betrekking tot de klassenorganisatie, lesbezoeken, observaties en dergelijke. Daarnaast veel andere taken, zoals: een luisterend oor voor ouders, toetsen afnemen, verzorgen van de groepsbesprekingen, zorgkalender opstellen, adviesgesprekken voeren, gesprekken met specialisten en behandelaars, beleidsvoorbereiding, netwerk SWV onderhouden, RT, opstellen OPP, leerlingenbesprekingen 1 op 1, enzovoort.
- *volgsystemen voor de didactische voortgang, en voor de sociaal-emotionele voortgang*
Voor het volgen van de sociaal-emotionele ontwikkeling wordt 'ZIEN' gebruikt en het CITO-LVS.
- *planmatige aanpak van de extra ondersteuning: signalering, besprekingen, evaluaties, overdrachten e.d. (bijvoorbeeld a.d.h.v. de één-zorgroute)*
In principe zijn de eindtermen voor de leerlingen van toepassing, tenzij in het OPP is aangegeven dat hiervan beredeneerd wordt afgeweken. In het OPP worden de bevorderende en belemmerende factoren beschreven + IVO velden. Later rond groep 4 wordt het uitstroomperspectief bepaald. Jaarlijks wordt de progressie onderzocht en geëvalueerd. De CITO-scores van de SBO toetsen + onderzoeken + info van ouders leveren de gegevens voor de leerlingenbesprekingen en groepsbesprekingen, leidend tot een aanpak in het groepsplan.

De school kent drie niveaus van overleg omtrent de ondersteuning: men werkt met een zorgoverleg tussen de leerkrachten en IB, men heeft een zorgteamoverleg met de IB, consulent en schakelfunctionaris, tenslotte is er eventueel een overleg met het ZAT. Om de twee weken is er een ondersteuningsteamoverleg met adjunct directeur, orthopedagoog en eens in de zes weken met GGD.

De groepsbesprekingen zijn gekoppeld aan de groepsplannen waar de toetsuitslagen worden besproken. Daarnaast bestaan er zoals gezegd leerlingenbesprekingen. Groepsoverstijgende bespreekpunten worden geagendeerd voor de teamvergaderingen.

- *aanwezigheid van protocollen (dyslexie, dyscalculie, medische begeleiding zoals bijv. bij suikerziekte, pesten)*
Er is een dyslexieprotocol met interventieperioden. De dyslexiegroep voor leerlingen met een dyslexieverklaring krijgt 3 maal per week extra begeleiding (o.a. met Kurzweil en Ralfi lezen). Ook is er een groep die extra begeleiding krijgt bij lezen met extra materialen en extra tijd. Voor dyscalculie zijn er spiekkaarten met één strategie. Er is een protocol voor medische handelingen voor bijvoorbeeld epilepsie en toediening medicatie. De leerkrachten ondersteunen de leerlingen bij de inname van medicijnen.
- *wat is de rol van de ouders en de mate van betrokkenheid bij:*
 - *het vaststellen van de onderwijsbehoefte van de leerling*
 - *het bepalen van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*
 - *het uitvoeren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*
 - *het evalueren van de onderwijsbegeleiding voor de leerling*

Ouders worden actief geïnformeerd en betrokken bij activiteiten, zoals het mede bepalen van de ondersteuningsbehoefte van de leerling. De betrokkenheid verschilt overigens per ouder. Drie maal per jaar zijn er rapportbesprekingen en elk jaar is er een huisbezoek. Ouders worden bevraagd op de ondersteuningsbehoeften van hun kind in het kader van het OPP. Hun oordeel

wordt serieus meegewogen, maar niet alle wensen kunnen worden gehonoreerd. Het team is gericht op meedenken met de ouders en voert overleg om tot werkbare oplossingen te komen. Uit enquêtes blijkt een zeer hoge oudertevredenheid. De ouders ervaren de school als laagdrempelig en lopen makkelijk de school in. Er zijn veel hulpouders, waardoor ouders een goed beeld hebben van de werkwijze van de school. Er worden oudergesprekken gevoerd aan de hand van de IVO velden. De aanwezige ouders geven aan dat er sprake is van veel wisselwerking tussen school en ouders. De communicatie is goed en men voelt zich gehoord. Over het algemeen is men zeer tevreden. De ervaring leert dat door een afgegeven indicatie opeens deuren opengaan en dat zou eigenlijk niet afhankelijk moeten zijn van een indicatie, volgens de ouders.

Domein 5: de intensiteit en omvang van de samenwerking met anderen in het onderwijs

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de reguliere basisscholen binnen Plein013?*

Er is veel contact met de basisscholen die leerlingen hebben verwezen naar SBO Mozaik. De IB-er van Mozaik voert driemaal in twee jaar voortgangsgesprekken met die basisscholen over het functioneren van de leerling op basis van het OPP en de TLV.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen binnen het eigen schoolbestuur?*

Binnen BOOM is er een IB-netwerk en een directieoverleg.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de centrale diensten van Plein013?*

De samenwerking met het loket van Plein013 is goed, evenals de bijeenkomsten in het IB-netwerk en gezamenlijke scholing. Het SWV kan een betere verdeling maken van de voorzieningen in de regio, omdat nu de afstand een te grote rol speelt. De school is blij met de huidige consulent. Deze consulent heeft alleen SBO Mozaik in Oisterwijk in portefeuille en geen andere scholen in deze regio. Dit maakt contact leggen met scholen minder makkelijk. De school wil één consulent voor beide scholen.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de voor- en vroegschoolse instellingen, en met het voortgezet onderwijs?*

In het VO is er sprake van een warme overdracht van de leerlingen met ondersteuning. Twee jaar lang wordt er teruggekoppeld hoe de leerling het doet op het VO en 95% blijkt op de goede plek te zitten. Er is dus weinig afstroom.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen voor sbo en so binnen Plein013?*

Er bestaat een SO-SBO werkverband, waarbij er contact is met directeuren binnen Plein013. De school heeft ook contact met de andere drie SBO's in het samenwerkingsverband. Tevens participeert de IB-er in het IB-netwerk en is er soms sprake van gezamenlijke scholing.

- *Hoe ziet de samenwerking er uit met de andere scholen voor sbo en so buiten Plein013?*

Er is incidenteel contact met de andere SBO scholen in de regio als er een kindgebonden vraag is. Met het SO is er alleen contact in geval van een verwijzing met TLV .